

OFFENTLIGE UDGIFTER 5. april 2024

DEBATINDLÆG

Der er råd til fremtidens velfærd trods stigende forventninger

Skrevet af

Gustav Elias Dahl
Senioranalytiker

Der er råd til at bevare velfærdssamfundet, som vi kender det. Også selvom befolkningens forventninger til velfærden stiger, i takt med at vi bliver rigere.

Kontakt

Senioranalytiker

Gustav Elias Dahl

📞 42 49 30 37

✉️ gd@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Har vi råd til fremtidens velfærdssamfund? Det spørgsmål er omdiskuteret og blandt andet har tænketanken [Kraka](#) udtrykt bekymring om, at der kan mangle op mod 100 milliarder til velfærd i 2050. Også her på [Altinget](#).

Kilden til Krakas bekymring er den såkaldte Baumol-effekt, som betyder at prisen på serviceydelser stiger i forhold til priserne på fysiske varer.

Det bliver over tid billigere at producere varer som for eksempel fjernsyn, biler og fødevarer, i takt med at vi udvikler ny teknologi, der gør produktionen mere effektiv. I serviceerhverv stiger produktiviteten også, men knap så hurtigt. En frisør kan for eksempel klippe en kunde hurtigere end før i tiden med en maskinklipper. Men arbejdstiden, der går til én klipning, er historisk ikke faldet lige så meget som arbejdstiden, der går til at producere en liter mælk.

” *Det bliver over tid billigere at producere varer som for eksempel fjernsyn, biler og fødevarer, i takt med at vi udvikler ny teknologi, der gør produktionen mere effektiv. I serviceerhverv stiger produktiviteten også, men knap så hurtigt.*

Senioranalytiker Gustav Elias Dahl

Alligevel stiger lønnen til frisører i samme takt som i andre erhverv, selvom produktiviteten ikke stiger i samme grad. Ellers ville ingen have lyst til at vælge det erhverv. Derfor bliver serviceydelser typisk dyrere over tid i sammenligning med materielle varer.

Den samme dynamik gælder for den offentlige sektor over for den private. I det offentlige leveres hovedsageligt serviceydelser som børnepasning, undervisning, ældrepleje, mens den private sektor i højere grad producerer fysiske varer. Derfor oplever vi over tid en større vækst i vores materielle privatforbrug, mens kvaliteten af serviceydelserne i det offentlige vokser knap så hurtigt.

Men er det et problem?

Det er det, hvis borgerne forventer, at serviceniveauet i det offentlige stiger i samme takt som privatforbruget, ligesom Kraka mener. I så fald skal det offentlige forbrug fylde en større og større andel af

BNP, og derfor skal skatterne også stige løbende.

” *Det er ingen naturlov, at vi vil gå oftere til frisøren – eller til lægen – fordi vi får råd til at købe bedre biler og fjernsyn. Tværtimod er det naturligt, at vi vælger at forbruge flere materielle goder, når de bliver billigere.*

Senioranalytiker Gustav Elias Dahl

Men det er langt fra givet, at det er det, borgerne ønsker sig. Det er ingen naturlov, at vi vil gå oftere til frisøren – eller til lægen – fordi vi får råd til at købe bedre biler og fjernsyn. Tværtimod er det naturligt, at vi vælger at forbruge flere materielle goder, når de bliver billigere.

I Finansministeriets fremskrivninger af økonomien udgør det offentlige forbrug en omtrent konstant andel af BNP, og derfor vokser kvaliteten af velfærden ikke lige så hurtigt som vores privatforbrug. Men det er dog ikke ensbetydende med, at velfærden blot forlænges med brædder, som Kraka påstår. I takt med at BNP stiger, giver det netop også et øget budget til velfærden, som giver plads til væsentlige løft af kvaliteten.

” *Spørgsmålet er altså ikke, om borgerne forventer højere kvalitet i velfærden i fremtiden. For det er de fleste enige om. Spørgsmålet er, hvor meget borgerne forventer, at kvaliteten løftes.*

Senioranalytiker Gustav Elias Dahl

Spørgsmålet er altså ikke, om borgerne forventer højere kvalitet i velfærden i fremtiden. For det er de fleste enige om. Spørgsmålet er, hvor meget borgerne forventer, at kvaliteten løftes.

Borgernes forventninger er vanskelige at måle på og endnu sværere at forudsige. Men som AE har vist i en [analyse](#), så har det offentlige forbrug igennem velfærdsstatens historie fulgt Finansministeriets

neutrale fremskrivningsprincip tæt, mens væksten i privatforbruget har været markant højere.

” *I Finansministeriets fremskrivninger af økonomien udgør det offentlige forbrug en omtrent konstant andel af BNP, og derfor vokser kvaliteten af velfærden ikke lige så hurtigt som vores privatforbrug. [...] I takt med at BNP stiger, giver det netop også et øget budget til velfærden, som giver plads til væsentlige løft af kvaliteten.*

Senioranalytiker Gustav Elias Dahl

Og i Finansministeriets egen [podcast](#) om emnet, opsummeres det meget godt. De kan i hvert fald ikke se nogen ”grund til at tro, at danske forbrugere i velfærdsstaten vil forvente samme høje kvalitetsforbedringer, som vi har i vores materielle behov”.

Betyder det så, at der ikke er nogen usikkerhed omkring borgernes ønsker i fremtiden? Nej, selvfølgelig ikke.

For eksempel kan borgerne have et ønske om højere budgetter i sundhedsvæsenet, hvis der udvikles dyre behandlingsformer eller medicin, som kan gøre en stor forskel. Omvendt kan for eksempel robotteknologi frigøre hænder i ældreplejen eller kunstig intelligens kan bidrage til at reducere omkostninger til sagsbehandling og administration.

” *Med Finansministeriets neutrale fremskrivning er økonomien overholdbar. Det betyder, at vi ikke efterlader en gæld til vores børnebørn, og at velfærdssamfundet kan bestå som i dag, hvor der også tages hensyn til de øgede krav, der følger af den generelle velstands fremgang i fremtiden.*

Senioranalytiker Gustav Elias Dahl

Det vigtigste er imidlertid ikke om fremskrivningen fuldstændig rammer helt plet i forhold til fremtidige generationers ønsker. Det vigtigste er, at vi tilrettelægger økonomien på en måde, der er rimelig over for de kommende generationer. Med Finansministeriets neutrale fremskrivning er økonomien overholdbar. Det betyder, at vi ikke efterlader en gæld til vores børnebørn, og at velfærdssamfundet kan bestå som i dag, hvor der også tages hensyn til de øgede krav, der følger af den generelle velstandsfremgang i fremtiden.

Det er muligt, at kommende generationer vil ønske mere end det eller at de ønsker, at nogle opgaver rykkes fra det private til det offentlige eller omvendt. Og ønsker de det, står det dem frit for. Men det valg hverken kan eller bør de nuværende generationer træffe for dem.